

FøroyaPride juli 2012: »Hjúnabandið er ein menniskjarættur, ikki ein hinkyndur framhjáráttur«

Hann sum hevði sætt uppá, hann tókta tað vera stórt gaman, ...

V.ø.o. tað sum hendir verður tulkað sum stuttligt ella láturligt. Yrkjarin heldur fram við lýsa kossin og fevningina, gjølla:

tað var fult í tógva [=tveir] tímar, munnar lógu saman.

So leingi kystust báðir teir, inntil at hvørgin fekk snakkað, ...

Lýsingin av hesum megmarkossi minnir í stíli um tann ofta nógv avgjörda stílin í kappakvæðunum, men partur av lýsingini er eisini realistisk:

... hendurnar hildu teir hvør um annans nakka.

Tað er merkisvert, at yrkjarin brúkar ikki fóst kvæðaorð sum »hon kysti hann so mjúkan«, ella »kysti hann so mjúkan koss,/ av varrum vætti vín«; í staðin fyrir metir hann tíðarlongdina, sum kossurin varar, eftir ávirkanini á teir elskandi, og tað er, »inntil hvørgin fekk snakkað...«.

Aftan á kossin og hálsfevningina er skilnaðurin lýstur í tveimum ørindum, sum eisini leggja dent á sterkar kenslur. Ánania stendur og hyggur aftan á Símun, sum vendir sær fleiri ferðir,

meðan hann gongur suðureftir, til hann fer úr eygsjón. Tá Ánania sær høvðið á Símun fara afturundir, sigur hann: »Vælsignaður veri nú kollurin,/ ið aftur fyrir Leiti sveivar.«

Hugburður í táttinum og í granskingini

Tátturin sigur ástarsamveruna millum teir báðar menninar vera »stórt gaman«, nakað sum ikki skal takast í álvara. Men lýsingin sjálf er kenslusom, ikki ónærlig ella grotesk eins og lýsingin av spreingivanlukkuni er. Einku bendir á, at yrkjarin er serliga forargaður, og hetta er í samsvari við tað, vit vita um hugburð til samkyndan atburð í eldri tíð.

Frá áhugaloysi til tabu

Svabo, sum skrivaði um Ániasar tátt í seinnu helvt av 18. øld, nevnið als ikki ástarlýsingina. Afturfyrir skrivur hann langt um, hvussu tætt føroyingar og aðrir norðbúgvar eru knýttir at jørðini, og hvussu skammiligt tað er, at Ániasar veðsetur jørð fyrir eina byrsu! Hann upplýsir eisini um, at byrsur vóru nýggj handilsvøra í Føroyum, tá ið hetta hendi. Upplýsingarmaðurin Svabo leggur dent á alt nyttuligt, sum kann geva búskaparlígan framburð; samveruna millum Ániasar og Símun brúkar hann ikki blekk uppá, men forðumir hana heldur ikki.

Jakob Jakobsen skrivur stutt um Ániasar tátt, og eisini hann tigur um ástargingið hjá Ániasari og Símun. Men helst av aðrari orsök enn Svabo, búskaparlígt nytta var ikki tað, sum var dr. Jakobsen fremst í huga. Men tá ið Jakob Jakobsen skrivaði tíðliga í 20. øld, var samkyndur atburður so tabuiseraður, at hann var ikki havandi á munni. Nýggj lóg var í 1866 komin í Danmark móti samkyndum atburði, og Jakob Jakobsen var í Keyptmannahavn, tá ið tann stóra razzian móti samkyndum í 1906 byrjaði í donskum bløðum, ein ágangur sum serliga gekk út yvir rit-høvundin Herman Bang.

Kynspolitisk frælsisrørsla í 1970-árunum

Tabuiseringin av samkyndum atburði linkaði frá 1970, tá ið t.d. Bøssernes befrielsesfront varð stovnað í Danmark. Tann byrjandi linkingin hómast í ritgerðini hjá Eivind Weyhe um tættir frá 1979. Tí ólíkt Svabo og J. Jakobsen nevnið ritgerðin hóast alt tann samkynda atburðin í Ániasar tátti. Eivind Weyhe metir lýsingina av hesum sum stórliða láturliga, v.ø.o. eins og yrkjarin í sínari tíð metti hana.

Árni Dahl skrivaði um Ániasar tátt í 1980. Hann skrivaði eins og teir eldru høvdu skrivað, bara um byrsuna og at Ániasar mundi brent í hel.

Hugburðurin í seinastuni

Í 1999 skrivur Árni Dahl aftur um Ániasar, og nú er hugburðurin broyttur. Hann sigur nú, at í táttinum eru brigdi, sum vanliga ikki hava verið havd á munni, og at endin á táttinum kann lesast sum glósa til tveir menn, sum eru betri hvør við annan, enn mannfólk vanliga eru. Hann heldur »glósuna« uppímóti, hvussu bæði politikarar og prestar í Føroyum fara við samkyndum og heldur, at vit eru komin stutt afturímóti táttayrkjaranum frá o.u. 1750.

Lýsingin av samveruni millum vinirnar Símun og Ániasar hevur tey seinastu 250 árin verður burturtagð, nevnd láturlig – og at enda nevnd positivt í samanburði við umrøðu av samkyndum í okkara tíð. Við nútíðarbrillum stendur kærleikslýsingin í Ániasar tátti sterk sum innilig – kanska naiv, men ikki láturlig ella órættvorðin – lýsing av tveimum samsintum einstaklingum.

Greinin »Eitt krógvad kapitull: Menn sum elskast« er sprottinn úr fyrilestri, sum greinskrivarin helt um samkynd í føroyskum bókmentum í sambandi við ta stóru framsýningina hjá LGBT-Føroyar, Hvat er nátturligt – Diversity of the North, 27. juli-30. august 2012 á Østrøm, Skálastrøð í Havn.